

da ni izbruhnil. Tisti dan, ko bo za zmeraj odhajal, bo stopil predenj in mu vse vrgel v obraz. Umazal ga bo z naplavino, ki jo je sam nagromadil. Nič mu ne bo mogel, tam bo stal, zelenel v obraz in stiskal čeljusti... Za slovo mu bo pljunil pod noge in se ne bo več ozrl po hiši...

V teh mislih mu je drobno drhtelo srcé. In mu ni bilo več toliko za to, da se reši tiste hiše in da bo preskrbljen na starost, bilo mu je zaradi maščevanja. Ne bo ga ubil iz zasede, ne bo ga udaril, z besedo ga bo ranil in osramotil. Zaradi omamne sladkosti tiste edine minute ni smel več podvomiti, da je pismo morda že na poti. Če bi bilo drugače, bi se za vedno zrušil vase. (Konec prih.)

STANKO CANJKAR

POTOPLJENI SVET

Drama v štirih dejanjih

Osebe:

Dr. Pavel Velnar, duhovnik, profesor na univerzi,
 pozneje knjižničar v velikem mestu
Lilijana Garnier, filmska igralka
Vivina Garnier, njena sestra
Monsignor Ciril, škof
Klara Vigny, knjižničarjeva tajnica
Tuji mož, delavec brez dela
Škofov sluga

I. dejanje

Lepo opremljena soba v velikem hotelu nekje pod vrhovi švicarskih gora. V ozadju sta dve veliki okni. Je že pozen večer. V sobi gori svetla luč. Od nekod je slišati glasove moderne godbe.

Dr. Pavel Velnar sedi pri pisalni mizi in nekaj študira. Je mlad, zdrav mož, prijetnega obraza. Oblečen je v lahno civilno obleko. Le obraz kaže prav rahlo njegov duhovniški poklic.

Slišati je kratko, nekoliko nervozno trkanje. Pavel Velnar niti ne utegne odgovoriti na to naglo prošnjo za vstop.

Lilijana Garnier (*mlada, silno lepa dama, oblečena v zelo elegantno pa zelo dostojno obleko, vstopi in za trenutek obstoji pri vratih; vsa v vabljeni prijaznosti*): Saj sem vedela, da se še kje srečamo! Silno sem vesela, da sem vas našla, gospod profesor!

Pavel Velnar (*ji gre naglo naproti; ves vesel sprejme ponujeno roko*): Ali ste res vi, gospodična Lilijana? Skoraj ne morem verjeti. Težko da bi mogel dobiti v tem našem obljudenem hotelu prijetnejši obisk.

Lilijana (*navdušeno*): Ali res?

- Pavel:** Res, vesel sem, resnično vesel. (*Ponudi svojemu gostu stol.*) Prosim. Saj boste nekoliko posedeli pri meni. Tako sem sam. Vsi so mi tuji in jaz sem tujec vsem. Toda odkod prihajate, če smem vprašati?
- Lilijana:** Iz Pariza. Do sedaj smo filmali. Tako sem bila že vsa zmučena od svoje bedaste vloge.
- Pavel:** Verjamem. In kaj je bilo, kar vas je tako mučilo?
- Lilijana:** Oh, kaj, vloga neke zaljubljene orientalske kraljične.
- Pavel:** In sedaj?
- Lilijana:** Sedaj sem tukaj in imam počitnice. Po gorah bom hodila, po jezeru se bom vozila, govorila bom, kar bom hotela, pela, vriskala in...
- Pavel** (*z nasmehom*): ...in?
- Lilijana:** In z vami blebetala o vsem, kar mi bo prišlo na misel... Ali ste še profesor na univerzi?
- Pavel** (*začudeno*): Zakaj vprašate?
- Lilijana:** Ker bi lahko bili tudi kaj drugega.
- Pavel:** Na primer...
- Lilijana:** Na primer minister. Vaša domovina je majhna. In vi imate toliko znanja.
- Pavel** (*se smeji*): ...in potem?
- Lilijana:** Bili bi lahko škof.
- Pavel:** To je še manj vabljivo.
- Lilijana:** Saj ste duhovnik. Potem ste učen univerzitetni profesor.
- Pavel:** Ne, gospodična orientalska kraljična. Vi še vedno igrate orientalsko pravljico.
- Lilijana:** Oh, če bi jaz pravljico vašega življenja igrala, potem bi bilo vse povsem drugače. Potem bi ne bili ne minister in ne škof... Še prav navaden duhovnik bi ne bili.
- Pavel:** Kaj pa bi bil, moja kraljična?
- Lilijana:** Oh, bili bi... Ne, saj ne vem. Mogoče bi bili moj kraljevič...
- Pavel:** Začaran seveda in ves neumen, kajne?
- Lilijana:** Začaran, da. Če je ljubezen čarovnija... Ali se še spominjate na lansko poletje?
- Pavel:** Vi, gospodična, ste mi vse tiste lepe dni na novo v življenje priklicali. To ni več spomin. To je le jutro današnjega dneva.
- Lilijana:** Ali še veste, kje sva se prvič videla?
- Pavel:** Vem. Na jezeru nas je dobila vihra. (*S smehom.*) Življenje sem vam rešil. Drugače bi bili v tej lepi žlici vode utonili.
- Lilijana:** No, tako hudo ni bilo. Mogoče pa sem tudi nevarnost igrala? Mi teaterski ljudje radi igramo.
- Pavel:** Saj res. Na to še mislil nisem. Vseeno. Tam se je najino znanje začelo.
- Lilijana:** In potem sva bila skupaj v hribih...
- Pavel:** Slučajno sva ostala sama. Vi ste povabili celo vrsto ljudi na tisto turo.

- Lilijana** (*se smeji*): Saj res. In nikdo, prav nikdo ni prišel. Oh, kako so taki učeni ljudje naivni.
- Pavel:** Torej zopet samo igra?
- Lilijana:** Igra človeškega srca. Zelo vsakdanja in potrebna kakor kruh siromaku...
- Pavel:** Ob slapu sva strmela v vodo. Vi ste rekli, da se prelivajo svetli biseri. Za slapom je bila voda tako temno modra. Nič nisva videla do dna.
- Lilijana:** Tam ste vi filozofirali o skrivnostnih globinah človeških duš. Prav dobro se spominjam. Dolgo ste strmeli v tisto sinjo skrivnost. Še danes vem, kaj me je v vašem modrovanju najbolj osupnilo. Tega vam nisem upala povedati.
- Pavel:** Sedaj pač lahko poveste.
- Lilijana:** Lahko. Rekli ste: »Čudno je to: drugod je voda čista in jasna; vsak kamenček vidiš, vsako globino lahko zmeriš. Tako je z lepimi dušami: do dna jim vidiš. Jasne so in svetle. Le tega ne vem, zakaj je voda tam najlepša, kjer je najbolj temnomodra in skrivnostno neproderna...« Drugače ste bili vedno tako učeno-urejeni, da sem se vas skoraj bala. Ko pa ste o slapu govorili, sem spoznala, da ste mi vendarle blizu...
- Pavel:** Kako to mislite?
- Lilijana:** Ne vem, če bom znala prav povedati. Vi ste duhovnik. Zato ste zagovornik čistih, svetlih src, katerim se vidi do dna. Gorski potok z jasno, čisto vodo vam je simbol ljudi, ki jih imate radi kot njihov vodnik... Ob sinji, neprodorni vodi pod slapom ste se zavedeli vsega temnega, kar se skriva v naših srcih.
- Pavel:** Koga mislite?
- Lilijana:** Sebe. Ljudi iz mojega sveta. Nam ne morete videti do dna. Naše duše so vse preveč motne. Človek se boji prepada, kateremu ni mogoče izmeriti globine.
- Pavel:** In vi menite, da so takrat moje misli zaslutile skrivnostno lepoto tistih src, ki jim ni mogoče izvabiti zadnjih skrivnosti, ker so nejasne, motne?
- Lilijana:** Zaslutile lepoto? To ste pač takole prijazno olepšali. Drugače imenujete to umazanost srca, strast, greh, neurejeno hrepenenje ali še kako drugače...
- Pavel:** Ne vedno. Včasih se prikaže iz teh temnih globin lep in čist obraz resnično dobrega človeka.
- Lilijana:** Na to takrat gotovo niste mislili.
- Pavel:** Res nisem.
- Lilijana:** Vi ste takrat mislili nase. Tako tesno sva stala drug ob drugem. Slišala sem, kako vam je bilo srce v čudnem nemiru. Vaša roka je v moji rahlo vztrepetala. Mislim, da ste

takrat doživeli neko spoznanje, ki se ga nikoli več ne boste mogli iznebiti...

Pavel: Spoznanje? Ne morem prav slediti...

Lilijana: Pozabite za trenutek na svoje svečeništvo. Prisluhnite vase in boste vedeli... Takrat ste doumeli, da je pod vsem tem zunanjim človekovim redom več en nemir srca, valovanje krvi, ples teženj in nagonov. In da je vse to dovolj za življenje novega, povsem drugačnega človeka... In glejte, tisti drugi človek, ki se je za trenutek poslužil vašega jezika, je tako čudno podoben meni in vsem, ki so iz mojega sveta. Ali sedaj razumete?

Pavel: Poskušam razumeti...

Lilijana: Zakaj ste tako čudno onemeli? Ali vas je užalilo, kar sem povedala?

Pavel: Ne, le povejte, kar mislite.

Lilijana: Ne bom nadaljevala. Vi morate biti veseli. Nisem prišla, da bi vas žalostila. Hotela sem, da bi vam bilo ob meni lepo... Ali hočete, da še obujava spomine?

Pavel: Vesel bom, ako je to vam v radost...

Lilijana: Potem ko sva pustila slap za seboj, sva dolgo molčala. Hodila sva po strmih, neizhojenih poteh, sama, domača, kakor da se že dolga leta pozna. Ves čas sem se borila z zelo otročjo željo...

Pavel: Ki mi je tudi niste razodeli.

Lilijana: Nisem. Takrat bi se mi bili smejali. Danes se ne boste več. Ako sem vas tako daleč prišla iskat, je to premalenkostno, da bi ostalo skrivnost. Želela sem, da bi se izgubila na tistih poteh. Da bi blodila dolgo, brez cilja, vsa utrujena. Da bi ne našla koč, v katero sva bila namenjena. Da bi nastala trda noč. Tedaj bi me morali vzeti v svoje roke. Kakor otroka bi me bili morali položiti počivat. In ko bi se zbudila, bi sijale nad nama vse zvezde neba. Dokler bi ne vzšlo sonce in bi najine sanje s svetlobo prepodilo...

Pavel: Pa sem predobro poznal pot.

Lilijana: Mogoče vam tudi pota ženskega srca niso povsem tuj svet. Vedeli ste, da se izgubiti ne smete. Medtem ste onega tujega človeka iz podzemlja lastne narave zopet pregnali v pozabljenje. Tako vrže človek v prepad svojega spremljevalca, ki ga sovraži.

Pavel: Odkod to veste?

Lilijana: Čutila sem. Hodila sva ob prepadih, ki so bili čudno tihi. Vsepovsod je bilo polno lepote. Vi ste videli v vsem tem lepoto božjega plašča, kakor ste rekli. O Bogu ste mi začeli govoriti. Spomine iz pozabljene mladosti ste vzbudili v meni. Mogoče še nikoli ni bilo tako jasno v moji duši, kakor je bilo tisti dan...

- Pavel:** Saj vam ni žal zaradi tega?
- Lilijana:** Prav gotovo ne. Pa ne mislite, da mi je tista pot tudi mladostno vero vrnila. Vse je zopet zdrknilo v pozabljenje. Tudi sem vse preveč mislila na vas. Iz vsake besede sem brala zagotovilo, da vas ima Bog trdno privezanega nase. Tega sem se bala bolj kakor vsega drugega.
- Pavel:** Bali ste se? Saj vam Bog ni sovražen tujec.
- Lilijana:** Drugod bi mi ne bil. Celó vesela bi bila takega spremstva, ako bi ne šlo za vas... Ni prostora za oba.
- Pavel:** Vi ste s svojimi željami povsem prehiteli mojo misel.
- Lilijana:** Želje vedno prehitujejo. Najurnejša pamet za njimi zaostaja. Ali hočete, da narediva še konec tej povesti spominov?
- Pavel:** Dajte.
- Lilijana:** Na vrhu gore je bilo sonca in svetlobe za vse lepote žejne oči. In mirno, čudovito mirno je bilo tisti dan. Daleč nekje v dolini je samevalo mesto. Jezero pod goro je bilo svetlo kakor otrokovo oko.
- Pavel:** Se spominjam. Vreme za najlepše poročno potovanje.
- Lilijana:** S poročnim potovanjem ni bilo nič. Ljudje včasih z vso to lepoto ne vedo nikamor. In potem je treba dolgo čakati.
- Pavel:** Zopet ste nekje na izgubljenih poteh, Lilijana.
- Lilijana:** Zopet? Ne, ne, jaz sem vedno na istem mestu. Odkar sem se odpeljala iz Pariza z upanjem, da vas najdem.
- Pavel:** *(nekam zmedeno; gre k oknu in gleda v noč):* Kaj naj vse to pomeni?
- Lilijana:** *(smeje):* Saj ni, da bi moralo imeti kakšen pomen. Poslušajte dalje. Na vrhu gore je kamen, ki je kakor zibelka. Tam sva počivala. Zopet sem čutila vaše srce. Gledala sva v dolino, proti mestu. Tedaj ste začeli govoriti o delavcih v tovarni, o deci, ki nima jesti, o boleznih, ki moré, kakor da je vojna. Meni je bilo to precej tuje. Misel na revščino mi je zoprna. To je pa tudi vse. Vi ste govorili o prenovitvi sveta, o dobrem človeku, ki bo imel srce za druge. Poslušala sem, pa nisem ničesar razumela. Moje misli so bile v tisti trdi zibelki, ki so jo viharji izdolbli za dva uboga, velika otroka, ki si nista upala povedati, da je svet lep prav za njuno ljubezen...
- Pavel:** Te besede bi ne smeli izgovoriti.
- Lilijana:** To je vseeno, moj dragi kraljevič iz pravljice. Mogoče bi jo bila izgovorila oba že tisti dan in v tisti gluhi samoti, ako bi vas vaš gospodar ne bil rešil...
- Pavel:** Ne vem, kaj mislite...
- Lilijana:** Saj se spominjate, da se je v molk tega pričakovanja prikradel glas zvona samotne gorske cerkvice, ki vas je spomnil, da ste v drugi službi.
- Pavel:** Čudovito živo se vam je vse vtisnilo v spomin.

- Lilijana:** In vam? Vam se pač dozdeva, da je bilo vse mnogo dalje. Zopet vas je objela misel tistega strašnega reda, ki pušča srcu tako malo besede.
- Pavel:** Ali ni prav, če človek pametno misli? Srce je slab vodnik, ko gre za izpolnjevanje težkih dolžnosti. In vendar brez dolžnosti ni mogoče živeti.
- Lilijana:** Oh, ta strašna dolžnost! Prva dolžnost je vendarle življenje. In nekoliko sreče. Tega nam razum ne more nadomestiti.
- Pavel:** Življenje? Kaj mislite s tem?
- Lilijana:** Vi bi tudi za to radi definicijo. Razumno in pametno definicijo.
- Pavel:** Ni mi za definicijo. Iščem samo smisla.
- Lilijana:** Smisel življenja je, da živiš. Da čutiš radost bivanja, ugodje, srečo, kakor pravijo ljudje.
- Pavel:** In nič ne vprašuješ?
- Lilijana:** Nič, dokler ti je dobro. Glejte rožo, ki raste in cveti pred nama. Nič ne vprašuje. Samo živi, raste in se koplje v soncu, dokler ga ima. Tudi jaz ne vprašujem. Samo živim, uživam radost in hočem biti srečna. Obračam se za soncem kakor roža. Tisoči in milijoni so tako živeli. In red sveta se ni podrl. Samo tisto se je zrušilo, kar ni bilo močno, kar ni nikoli prav živelo...
- Pavel:** To je neusmiljeno preprosta filozofija. In vi hočete z njo prepričati univerzitetnega profesorja?
- Lilijana:** Prepričati? Tega si pač ne domišljujem. Če začnem debatirati z vami, vem, da propadem. Vaši razlogi so smrt za mojo modrost.
- Pavel:** Zakaj mi potem vse to pripovedujete?
- Lilijana:** Zato, ker kličem v življenje tistega drugega človeka, ki je v vas. Že stokrat ste ga hoteli pahniti v prepad, pa ni šlo. Ko ste mislili, da je mrtev, se vam je z nasmehom v očeh zopet pridružil. Tega preganjanega človeka kličem. Ne vem, zakaj bi ne imel pravice do življenja? In tudi vi ga kličete. V gluhih nočnih urah ga sprejemate, kakor da vam je gospodar.
- Pavel:** Tako ne smete govoriti. Drugače bom hud na vas.
- Lilijana:** Hudi? Hudi nase?
- Pavel:** Saj ste to povedali.
- Lilijana:** Res. Besede so moje. A brala sem jih iz vaših oči. Veste, kaj sem jaz ta trenutek?
- Pavel:** Ne vem.
- Lilijana:** Mogoče ta odgovor ni prav trden. Jaz sem v tej lepi noči vaša misel. Vaša najbolj tajna pa obenem najbolj živa misel.
- Pavel:** Menda ste le vaba; past, ki je nastavljena; odmev nekega daljnega tujega sveta.

- Lilijana:** Saj to je isto. Kar je zunaj nas, gre mimo nas. Nevarnejše je to, kar je nastalo v lastnem srcu.
- Pavel:** Gospodična Lilijana, vi uporabljate čudno taktiko. Najprej poveste, da ste nevarni, in potem hočete, da na vaše svarilo pozabim.
- Lilijana:** Saj ne predem mreže okrog naivnega študenta. Ako bi vas tako malo cenila, bi bila drugače prišla. Vse bi bilo drugačno: obleka, besede, vabljenje. Okrog vratu bi vam padla, poljubila bi vas in bi rekla, da vas imam neizmerno rada. Tako sceno lahko najdete v prvem slabem romanu.
- Pavel:** To pomenja, da nočete človeka, ki bi vam v prvi zmedenosti padel v naročje in bi sploh ne vedel, kaj dela.
- Lilijana:** Tako nekako. Hočem vam suflirati tekst vašega srca. Nocoj je vse odmev življenja, ki je bilo vklenjeno v verige nekega neusmiljenega reda.
- Pavel:** Vi ta red sovražite?
- Lilijana:** Ne, to ni sovrašтво. V vsem tem vidim čudovito modrost, modrost družbe, ki se hoče uveljaviti in utrditi. Vem, kako zagovarjate svojo samoto, svoje delo, svoje poslanstvo. Vse je čudno logično. Veliko žrtve je v tej razlagi in dobrohotnosti nasproti bližnjemu. Ti predpisi morajo imeti neko svetost. In najsvetejši postanejo, ako ni izjem.
- Pavel:** To ste dobro povedali.
- Lilijana:** In vendar so to samo mrtvi predpisi. Lepi, potrebni, a zadnja modrost človeštva niso. Za vsem tem je še življenje vsakega posameznega človeka. Teh pravic predpisi ne morejo razveljaviti. In res ljudje te tiranije zakonov ne trpé. Povsod so izjeme. Povsod so skrivna vrata, skozi katera človek pride do svoje sreče.
- Pavel:** Predpisi brez polne veljavnosti so varanje. Človek je dolžan zvestobo sebi, svojemu prepričanju.
- Lilijana:** Ali hočete odpreti svojo orožarno? Potem bom takoj utihnila. Vse to je staro. Tako se ljudje uradno branijo že dolgo dolgo. Srcé pa ob vseh teh razlogih vedno znova protestira ...
- Pavel** *(molči)*.
- Lilijana:** Gospod Pavel, ali imate radi rože?
- Pavel:** Rad.
- Lilijana:** In kdo skrbi zanje?
- Pavel:** Ne vem. Menda sobarica.
- Lilijana:** Ali nikoli ne mislite na tih in svetel dom? Ali nič ne pogrešate ljubeče roke, ki bi prilivala rožam? Ali si ne želite vdanega in dragega srca, ki bi v vsej svetlobi gorelo samo za vas?
- Pavel:** Tudi to so stare besede, gospodična Lilijana.
- Lilijana:** Vem. Le ljubezen je večno nova. In vi tako malo veste o vsem tem.

- Pavel** *(je povsem umolknil; njegove oči strmijo nekam v daljavo).*
- Lilijana** *(urejuje rože, ki so na mizi in po stojalih. — Medtem začne godba igrati »mazurko o ženskem srcu«).*
- Lilijana** *(posluša in se nekam hudomušno smehlja):* Ali veste, kaj je to, kar sedaj igrajo?
- Pavel** *(kakor da je nekje drugje):* Ne vem...
- Lilijana:** To je pesem o ženskem srcu.
- Pavel:** Čudna pesem je to...
- Lilijana:** Še bolj čudno je srce, o katerem poje. — Ali slišite, kako joka? In sedaj vriska, kakor da je za enega samega človeka sreče preveč... In vi bi radi povsod predpise, logiko, razum... *(Gre k njemu in ga prime za roko.)* Vam je žal, da sem prišla?
- Pavel:** Ne, ni mi žal.
- Lilijana:** In vendar je ves ta najin razgovor proti predpisom, ki vam jih nalaga svetost vašega poslanstva...
- Pavel:** Mogoče. Človek se rad igra z nevarnostjo. In jaz sem vedno stikal ob prepadih človeškega srca.
- Lilijana:** Saj to je najlepše. Stati ob slapu, ob prepadu, na bregu divjajočega morja. Iti s svojimi mislimi tako daleč, kakor same hočejo. Dati svobodo svojim čustvom, svojemu hrepenenju, svojemu življenju.
- Pavel** *(gre k oknu, hodi nekam izgubljeno po sobi in sede k pisalni mizi; z roko si podpira glavo in vprašujoče gleda Lilijano).*
- Lilijana** *(pride k njemu, roko mu dene okrog vratu in se rahlo sklanja k njegovemu obrazu):* Vi bi radi nekómu ubežali...
- Pavel** *(odkima).*
- Lilijana:** Pač. Sebi, svojemu poklicu, diktatu tistega reda, ki ste mu žrtvovali vso lepoto življenja.
- Pavel:** Moje življenje je bilo lepo. Toda vi tega ne morete razumeti.
- Lilijana:** Mogoče se vam je včasih dozdevalo, da je lepo. Potem pa je prišlo spoznanje, ki ste se ga ustrašili. Vesel ženski smeh je zadel ladjo vaše navidezne sreče in jo je potopil. Ni škoda zanjo, saj je bila prazna... in stara kakor brez-zoba usta beračice. *(Vse to je govorila z ognjem mladosti, ki hoče zvabiti k sebi.)* Brez tega dekliškega smeha ne boste mogli živeti.
- Pavel** *(molči).*
- Lilijana** *(gleda na pisalno mizo):* Glejte, pismo ste hoteli pisati, ko sem prišla. Komu?
- Pavel** *(ne odgovori).*
- Lilijana:** Skrivnost? Nič ne de. Saj nisem prehudo radovedna. *(Naglo, kakor da se je nečesa posebnega domislila):* Veste kaj? Napišiva to pismo!
- Pavel:** Komu?

Lilijana: Meni. Kraljični iz orientalske pravljice. Sama bom diktirala. Pa bo vse tako, kakor da ste vi napisali. (*Mu položi roko na pisalno mizo in da pero v roko.*)

Pavel (*je ostal miren. Ob nenavadnem diktatu samo začudeno gleda.*)

Lilijana (*se je še bolj približala*): Tako bova zapisala: Lilijana, draga neznanka, iskren in ljub in drag pozdrav! V svoji sobi sem in ti si ob meni. Čutim tvoj dih in slišim utripanje tvojega srca. In te kličem. Tisočkrat mučeno hrepenenje po beli ženski roki se je vzbudilo in nikoli več umreti ne bo moglo. Brez tebe mi bo ves svet eno samo neizmerno pokopališče. Vsaka beseda bo bolela, ker ne bo razodela resnice, ki jo nosim v svojem srcu. Hočem živeti. Hočem biti vesel in srečen. Pridi! Prinesi v moj dom toploto ljubeče žene. Potem bo vse drugače. Še rože na oknu bodo veselejše. Pero, s katerim pišem, bo lepše pisalo, ako se ga bo dotaknila tvoja ljubeča skrb.

Pavel (*komaj slišno prekine Lilijanino pismo*): Pojdite sedaj...

Lilijana: Niste prav povedali. Srce je reklo: Ostani... (*Se skloni prav blizu k njemu. Potem gre naglo k oknu in začne spuščati zaveso.*)

Pavel (*nekam izgubljeno*): Kaj delate, Lilijana?

Lilijana: Zastiram okna. Najin svet je še vedno prevelik. Zagrnila bom okna, da misel ne bo mogla ubežati. Da vas spomini ne bodo več mučili. Da boste videli samo moje goreče oči.

(*Zastor naglo pada.*)

TINE DEBELJAK

PROBLEM ALEKSANDRA SERGEJEVIČA PUŠKINA

Za stoletnico njegove smrti 10. februarja 1937

Le redkokdaj je bil kak pesnik tako slavljen, ko Puškin ob stoletnici svoje tragične smrti. Nam Slovanom mora biti le v velik ponos, da se letos ves svet ozira na tega največjega slovanskega pesnika in si ga skuša prilastiti, primerjajoč ga z Goethejem in Dantejem, z največjimi umetniki vseh časov. Saj bere danes 87 narodov njegove pesmi v svojem jeziku, kar je vsekakor najtrdnejša legitimacija svetovnega pomena ter obenem izpričevalo neumrjočega genija. Sicer smo prepričani, da nekaj odstotkov letošnjih slavnosti — ne slave — gre na račun posebnih razmer, v katerih proslavlja ta žalostni jubilej njegova domovina, ki s čudovito vnemo slavi tega plemiča, ponašajočega se s šeststoletno tradicijo, stoječega ves čas v taboru aristokracije ali vsaj začetnega meščanstva, zmernega upornika in